

Hurafalaryň alymy

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 26 января, 2025

Hurafalaryň alymy HURAFALARYŇ ALYMY

Hurafa – akyla çapraz boş ynanç...

Meselem, Mekge-Medineden getirilen gumy syrkawlara iýdirip, şypa tapar öýtmek!

Meselem, maňlaýy açylsyn diýip, azança minaradan pyl zyňdyrmak ýa-da elýaglyk sallatmak!

Meselem, çagasy bolmaýanlara çagasy bolar ýaly düýäniň dilini iýdirmek!

Meselem, öli jaýlanyp durka pili ýerde goýmanka alynsa, alanyň öljegine ynanmak! Sanasaň sogaby bar...

Bu hurafalar häzir köp kişä gülkünç görünýän bolmagam mümkin.

A biziň günlerimizde köp adamyň ynanýan hurafalary näme onda?

Görüp, başymyzdan geçirip ýörüs: «halyfat baýdagy» bularyň diňe biri...

Halyfat meselesinde şeýle bir ýalňys aňlamalar bar welin, bu baradaky düşünje dolulygyna syýasy gurala öwrüldi. Munuň aňyrdan gelyän köki bar...

Esasanam, Osmanlynyň dargan döwri bilen köp gyzyklanýarys. Ýogsam bolmasa, ilkinji bilen osmanlynyň «genetiki» kodlarynyň-nesil daragtynyň nähili we nämüçin emele getirilendiginiň üstünde durup geçsek gowy bolar. Mysal üçin: Teýmirleňiň türki-mongol goşunynyň 1402-nji ýylda Osmanlyny

perişan edip, Beýazıt patyşany ýesir almagy Anadolyda fetret (derbi-dagynlyk, baş-başdaklyk) döwrüni döretdi.

By çöküş trawmasy Osmanlyda nämä sebäp boldy: Hemme zady bolşundan başbeter çişirip ýazmaga!

* * *

Çişirilýän çeper fantaziýalary bir adamyň üstünden düşündirip geçeyin: Idris Bitlisi (1452-1520).

Býurokratlygy alymlygynyň önüne geçen Bitlisi geçmişden öz döwrüne çenli birgiden rowaýatlary toslaýan dört kitap ýazypdyr.

Ol şeýle taryh beýan edijiligi bilen Teýmirleňden ýeňlişi,

tagt-şazada oňşuksyzlyklaryny, türk-şayy sefewi howpuna garşy, osmanly hökümdarlary üçin birkemsizligi öz içine alýan sünni özboluşlylyk kabul etmesini (восприятие) kemala getiren «nesil daragtyny» döretdi:

- Hökümdar adamzadyň iň ýokary mertebesi «zilullah» derejesindedir;
- Hökümdarlyk (hilafeti-rabbany) Allanyň saýasydyr;
- Hökümdar bilen Allanyň sypatlary meňzeşdir;
- Hökümdar mülki islänine berip, isläninden alyp bilýär we ş.m.

Bitlisiniň ylahyýeti ulanmak bilen düýp maksady – mynasypdygyna ýa dældigine seretmezden, kemsiz-kössüzlik maksady bulen «ýokary adam patyşany» güýçlendirip, içerde-daşarda garşydaşlara garşy hökmürowanlygy güýçlendirmek we dagynyklygy merkezileşdirmekdi.

Sait Çamlıca

GENÇLİĞİN İMANINI HURAFELERLE ÇALIYORLAR!

* * *

İdrisi (we döwrüniň Ibn Kemal ýaly syýasy kabul etme agitatorlary) Gurhany we hadyslary mekirlik bilen düşündürmekde, syýasy maksatlara kybap amal etmekde, patyşanyň kanuny hökmürowanlygy üçin soltanlygy halyfata öwürme ideologiyasyna işeňňir gatnaşdy.

İdrisiniň etmedik zady galmady, meselem:

Mämmet II-niň tagtdan düşürilmegine-de mistiki tutaryklar tapdy: «Ýüzünde Muhammediň keşbi bilen Allanyň sypatlary barmyş...»

Soltanlygy halyfat bilen bir hasaplaýan fantazýor Bitlisiniň hökümdara «pygamberlik» statusyny bermegine geň galasy iş ýok. Hiç bir tarapdan mukaddeslik köki bolmadyk «Beýazıt» adynyň manysyny ebjet hasabyny urandan bolup «Allanyň ýer ýüzündäki tejellisi» diýip düşündirdi!

Hawa, hawa:

Şolar ýaly deňsiz-taýsyz taraplary bolan patyşalar içgiden el çekip bilmänsoň, oňa-da tutaryk toslady: «peýdaly üzüm şerabyny içibermeli». «Ýazgarylmalý zat şerap içmek däl-de, serhoşlyk» we ş.m...

Nämeler toslanmady... Halyf Osman (r.a.) bilen Osmanlynyň düýbüni tutujy Osman Gazynyň atlarynyň meňzeşligi tötänlik dälmiş. Ýeri bolýa. Onomastiki at ylmy, şeýle-de Bitlisiniň tapan toslamasy bolan Şeýh Edebalynyň düýşi barada-ha aýdybam durjak däl... Çünki garşymyzda Wizantiýanyň imperatory Geraklyň gizlin musulmandygyny ýazan «taryhçy» bar! (Hiç zat üýtgänok: Mussolininiň, Gitleriň hem musulmandygyny ýazmadylarmy!)

CENGİZ YILDIRIM

KATLIAMIN ADI: YAVUZ SELİM ve İDRİS-İ BİTLİSİ

kitapyurdu.com

Tarih - Arayışma

kitapcy.ru

Bitlisi halyflyk üçin kureýş neberesinden bolmak ýaly biologiki talaplary-da ussatlyk bilen ýoýdy! Osmanly şejeresini Nuh pygambere, (Şaýy-sefewi bilen söweşde) On iki ymama birikdirdi. Onuň pikirçe türkler, araplar, parslar, rimliler osmanlynyň gaýy boýundan gelýärmiş!

Gündogar syýasatynyň lokomotiwi (şol döwür kyrk müň gyzybaş türkmeni gyrandyklaryny öwünip ýazan) Bitlisi güýç birikdiren kürtlerini bu sanawa girizmedi! Şu günüň kürt taryhçylary Bitlisini «kürtdür öýdüp», onuň ýazanlaryna salgylanýar...

Hawa:

Diňe syýasy kürtler däl, diňe konserwativ gatlaklar däl, biziň

günlerimiziň hurafalary-da şular ýaly toslama patarrakylaryň
üstünden dowam edip gidip otыр...

Soner ÝALÇYN.

«SÖZCÜ» gazeti, 05.02.2023 ý. Publisistika